

Милан Глигорић¹

Универзитет у Бањој Луци

Филолошки факултет

Француски језик и књижевност

ГОВОР ТИШИНЕ

Недавно се на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци, одиграо један готово небитан догађај небитан по својим непосредним импликацијама и важности у ширем друштвеном смислу, али изузетно значајан по ономе што открива о нама, студентима и младима данас. Ради се о позиву студентима на јавну расправу сходно иницијативи декана Филолошког факултета² да се симболичним износом новца, који би на семестралном нивоу требало да издвоји сваки студент и професор факултета, коначно покрене библиотека Филолошког факултета (да, колико год то звучало парадоксално и немогуће, Филолошки факултет још увијек нема своју библиотеку) и да се истим средствима плаћа и пракса студената завршних година у основним и средњим школама, будући да се већина њих школује да буду предавачи.

Већ при уласку у салу, у којој је требало да буде одржана расправа, могле су се примијетити празне столице у неколико посљедњих редова, док би иоле пажљивији посматрач увидио да су половину клупа у предњем дијелу заузимали професори и сарадници. Како год, расправа је отпочела излагањем декана, који је детаљно и поступно изложио своје идеје; изла-

---

¹ mgligoric@yahoo.com

² Декан Филолошког факултета је проф. др Младенко Сацак.

гањем темељно осмишљеним, које је јасно говорило о томе да је претходно уложен одређен труд у разраду ових идеја (што ријетко виђамо код већине наших професора), и о некој врсти младалачког ентузијазма и вјере у оно што се говори (што још и рјеђе виђамо, што готово да и не постоји). Нећу залазити у детаље излагања, јер није толико важно за овај осврт, али ћу рећи да би, уколико би ова идеја заживјела, студенти свих факултета имали многе користи, не само од библиотеке непосредно, већ и од електронске базе података „Међународне асоцијације универзитетских библиотека“ (IATUL) којој би се наша библиотека настојала придружити, и другим погодностима.

Након што је уступио ријеч нама студентима, умјесто питања, недоумица, сугестија и жучних критика (на рачун надлежног министарства које је било дужно да нам обезбиједи библиотеку, умјесто да је ми финансирамо; на рачун власти и недостатка образовне политике; на рачун декана који тражи новац од студената који су већ платили своје студије; на рачун ма кога) декану је одговорио само срамни мук. Тишина, која је својом неочекиваношћу изненадила и мене и готово све присутне на том скупу, више него што би то била у стању каква напрасна бука, обавила је салу некаквом нелагодом, неке због забуне што им је упућена ријеч, а немају шта да кажу, па скривају главу међу кољена, неке због недостатка времена да осмисле питање, а неке јер су их прекинули у мислима, па нису ни примијетили да је излагање завршено. Тишина је трајала више од једног минута, што је у таквим условима веома дуга временска одредница. А мене је за то вријеме обузео стид, стид што припадам генерацији која нема своје мишљење, и искрено осјећање сажаљења према декану, који је са катедре упорно тражио погледима ма какав знак разумијевања за све оно што је изрекао, као што невино оптужени очима тражи разумијевање пороте, онда кад су сви докази усмјерени против њега.

Стид је био утолико тежи што не само да није било никаквог разумијевања и захвалности декану за настојање да оствари тако корисну идеју (захвалности не зато што је урадио нешто изврсно и необично, већ захвалности што ради свој посао, што је толико необично данас, и што настоји побољшати услове школовања студентима; захвалност човјека према човјеку на уложеном труду, не према функцији и страначкој одређености), већ није било ни најмањег знака неразумијевања или негодовања. Чини ми се да нема горе реакције на човјекове напоре од потпуне равнодушности. Студенти су се понашали као што се и иначе понашају на предавањима (наравно, говорим о већини, или бар половини): с нестрпљењем су чекали да се предавање заврши, и готово да ништа од онога што им је речено нису ни чули, а поготово нису размишљали о томе. Чини ми се да су дошли како би избјегли неко мрско предавање. Иако су тек касније постављена извјесна питања (која су сва, али сва одреда била бесмислена и изискивала одговоре или потпуно другоразредне или оне који су већ били изречени, те сам помислио да је боље да смо се разишли у тишини, него да покажемо колико не слушамо и не мислимо), ту гдје је отпочела, расправа је и завршила. То ме је нагнало да се пажљивије запитам: Ко смо данас ми студенти? Како је могуће да немамо никакво мишљење о ономе што нас се и те како тиче?

Схватио сам да су студенти данас људи који шуте. Шуте о свему о чему би требало нешто рећи и говоре о свему о чему не би требало говорити; људи без сопственог мишљења, они, чије се мишљење, и када га посједују, ограничава на понављање флоскула и помодних ставова које су чули путем медија и друштвених мрежа, мишљење које је непровјерено, купљено као производ, и то купљено ни за шта (у оба смисла: као цијена и као узалудност); људи којима недостаје основни порив ка бављењу науком – радозналост и преиспитивање. Они се често размећу својим статусом, и мисле да су бољи од

многих других који не припадају привилегованој касти академских грађана, а скромни су када знање треба и показати. Студенти зјевачи и муцачи, они који зијевају на предавањима, а муцају на испитима. Они који долазе на факултет не да би нешто сазнали и открили о себи и свијету, већ да испуне дужности своје друштвене класе, која подразумијева обавезно испијање кафа на рачун родитеља. Они су без трунке самосвијести, себи саморазумљиви; себе и своја схватања никада не доводећи у питање. Њима је увијек неко други крив и препуни су самосажаљења. Њихов једини циљ јесте добијање дипломе, која им је фетиш. Диплома служи за урамљивање, као симбол сопствене надмоћности и довршености, а не схватају да је довршеност друго име за мртвило, за све оно супротно животу. То су студенти које је одавно проказао луцкасти пророк студенског града и добра душа универзитета Славко Гаврановић³ – студенти кафеџије и расипници ријечи. Такви студенти једино се на такав начин и могу организовати, када треба некога оговарати или не радити ништа, за било шта конструктивно и заједничко они имају стотину изговора. Погледајте само такве студенте у ситуацији када од њих професор захтјева неко мишљење или креативни напор, они се одају смијеху или стиђу као одбрамбеном средству, али готово да не проговарају, доведени у забуну пред могућношћу изражавања својих ставова, које не посједују, као човјек када се од њега очекује да плати вечеру, а он нема новаца.

Наравно, нису само студенти криви за такво стање духа, нити желим то да тврдим, ријеч је о ширем културолошком и цивилизацијском проблему, а површност друштвене устројености и стремљења, нарочито у нашој држави, настоји да одржи такво стање духа, стање у дословном смислу ријечи. У великој мјери за такво стање заслужна је и академска заједница, декани и

---

³ Коме је, узгред, тај исти дух малограђанштине, самозадовољства и потпуног одсуства пријемчивости за другост и критику, забранио да улази у кампус, одлука која би била смијешна да није крајње нељудска.

професори, који баш такве студенте желе и стварају. Ипак, студенти носе одговорност за то што не излазе из оквира тог нихилизма, што се не боре за своју, а тиме и туђу аутономију и јединственост. Управо јединственост јесте кључна ријеч. Они не схватају да треба да његују свој јединствен доживљај свијета и да се за њега боре, већ примају на себе неке туђе, исконструисане и тиме лажне погледе на свијет, уколико уопште настоје да захвате свијет и живот на један личан начин. Они треба да су језгро критике и опозиције општем лудилу свијета, да у будућности, сопственим примјером, утичу на друге младе људе и да буду алтернатива једном обесмишљеном свијету. А каква ће алтернатива бити човјек који никад није рекао гласно шта мисли, али не зато што се није усудио, већ стога што није имао своје мишљење? Јер чему онда и учимо, ако не да пронађемо себе? Све велике ствари у животу и историји потичу од посебности људских бића и њихових испреплетених односа, од великих открића и великих снова, до великих љубави и жртвовања. Иако образовање није једино мјерило личности, једино образовањем (у најширем смислу, као унапређивањем и усавршавањем идеја, мисли, осјећања) можемо докучити и изразити себе, а ако не успијевамо изразити ко смо и шта смо, други ће то урадити за нас и престаћемо да будемо своји, престаћемо да постојимо.